

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н.КАРАЗІНА ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ КАФЕДРА
ПРИКЛАДНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На тему: “Взаємозв’язок комунікативних особливостей та відчуття самотності у
студентів, які навчаються за різними формами навчання”

Студентка 4 курсу групи ЗПС — 41

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Освітньо—професійної програми “Психологія”

За спеціальність 053—психологія

Євдокімова Д.С.

Керівник: кандидат психологічних наук, доцент

Зотова Л.М.

№ з/П		Кількість балів	Підпис
1	Зміст роботи		
2	Дослідницька активність		
3	Своєчасність		
4	Відповідність умовам		
5	Презентація		

Національна шкала:

Кількість балів:

Члени комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

м.Харків — 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Аналіз комунікативних особливостей і відчуття самотності	5
1.1. Комунікація і спілкування. Види комунікацій під час навчання.	5
1.2. Особливості комунікації студентів які навчаються за різними формами навчання.	8
1.3. Відчуття самотності як проблема сучасності.	10
1.4. Особливості комунікації, спілкування і самотності. Взаємозв'язок між ними.	12
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	15
РОЗДІЛ 2. Емпіричне дослідження для виявлення ступеню кореляції між комунікативними особливостями студентів та їх відчуттям самотності в залежності від форми навчання	16
2.1. Соціально-демографічні особливості студентів.	16
2.2. Методи дослідження особливостей комунікації та відчуття самотності на різних формах навчання.	16
2.3. Аналіз та інтерпретація результатів.	19
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	29
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
АНОТАЦІЯ	35
ДОДАТКИ	37

ВСТУП

Актуальність дослідження: В умовах воєнного стану в країні, більшість навчальних закладів змінила форму навчання для здобувачів, чим змінила повсякденне життя студентів. Ця зміна пов'язана з розпорядком дня, кількістю міжособистісних зустрічей студентів та однокурсників, студентів і викладачів, студентів між студентами з інших факультетів у реальному житті. І коли до цього вони мали багато спілкування, знаходились в аудиторії та в самому навчальному закладі, то зараз вони навчаються за допомогою гаджетів і не мають такої кількості спілкування, що впливає на якість їх комунікативних навичок, а в деяких випадках у них може виникати почуття самотності адже навчання може займати багато часу.

Відчуття самотності і її вплив його на психіку людини, наслідки самотності і значення для людини самотності у повсякденному житті вивчали і представляли у багатьох статтях і в більшості робіт представлено аналіз та теоретичні данні, багато науковців, педагогів і викладачів представили відчуття самотності як проблему сучасності(Н.Доній, О.Рибак, Дж. Хольт—Ленкстад, та тощо.) і саме їх роботи стали основою для аналізу та написання матеріалу. Але не варто думати, що проблема відчуття самотності є тільки сучасною проблемою, вона вивчалась ще з часів початку розвитку психології як окремої науки найвидатнішими психологів та дослідників вона була представлена у роботах: Е.Берн, Е.Фромм та тощо.

Що до комунікації, вона буда і залишається важливою частиною життя людини, тому що, людина — це соціальне створіння. Значущість комунікації, наслідки її відсутності, і користі її наявності у житті людини вивчалась багатьма психологами, і у сучасній психології багато представників, які базували свої дослідження на понятті комунікація (М.Філоненко, Т.Понамаренко, О.Чебан та тощо.). Поняття комунікація використовувалось для пояснення багатьох психічних явищ і багато хто з психологів розглядав та досліджував його ще на перших етапах формування психології як науки(П.Сорокін, О.Філатова, Н.Богомолів).

Проблема дослідження: Вплив форми навчання студентів на їх комунікативні особливості та взаємозв'язок комунікативних особливостей і відчуття самотності за різними формами навчання.

Об'єкт дослідження: Комунікативні особливості і відчуття самотності.

Предмет дослідження: Комунікативні особливості та відчуття самотності у студентів, які навчаються за різними формами навчання.

Мета дослідження: Дослідити комунікативні особливості та відчуття самотності у студентів, які навчаються за різними формами навчання.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз комунікативних особливостей та відчуття самотності
2. Діагностувати відчуття самотності і комунікативні особливості у студентів.
3. Дослідити взаємозв'язок між комунікативні особливостями і відчуттям самотності у кожній з груп.
4. Провести порівняльний аналіз досліджуваних груп.

Вибірка досліджуваних: У результаті проведення нашого опитування до списку досліджуваних увійшли 60 людей. Під час опитування вони поділились на 2 групи досліджуваних. На повністю дистанційній формі навчання(онлайн) — 30, на очній формі навчання(офлайн) — 30 людей.

Методи дослідження:

1. Тест комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха).
2. Методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д. Рассел і М. Фергюсон).
3. Методика самооцінки функціонального стану "САН".

Гіпотеза дослідження: У студентів за різними формами навчання змінюються комунікативні особливості та збільшується вірогідність появи відчуття самотності.

РОЗДІЛ 1. Аналіз комунікативних особливостей і відчуття самотності.

1.1. Комунікація і спілкування. Види комунікацій під час навчання.

Поняття комунікації існує в багатьох науках окрім психології та соціології, вона є основним принципом зв'язку в природних науках, серед яких ми визначаємо хімію, фізику та біологію. Вона є центром перетину між всіма живими створіннями (сигнали, звуки, спілкування та тощо.) та рослинами (коренева система), шляхом такого перетину у них утворюється взаємодія. Внаслідок комунікації вони можуть створювати угруповання (об'єднати групу або розбити групу), впливати один на одного, обмінюватись інформацією, формувати навички взаємодії з оточенням, набувати навички реакції на зовнішні та внутрішні події, розуміти емоції оточення та проявляти свої та тощо. В нашому дослідженні ми орієнтуємо свою увагу на комунікацію людей (студентів): особливості спілкування, форми зв'язку, види комунікації. Тому одним з головних етапів ми визначаємо поняття соціальної комунікації [24].

Комунікація (соціальна комунікація) — це система динамічних процесів, яка має свої складові та відбувається шляхом спілкування, сигналів, кодів та шумів, але не є тотожним до спілкування, вона може бути дистантною або близькою [8]. І беручи до уваги розвиток сучасного суспільства, а саме технологічний рівень розвитку, комунікація може відбуватися не тільки шляхом мови та мовлення, а й шляхом використання гаджетів (СМС-повідомлення, фото, відео та тощо) [24].

Розглядаючи цю тему у нашому дослідженні, ми будемо спиратись на всі способи комунікації, але в більшості вона буде пов'язана із комунікацією шляхом спілкуванням. Хоч і існує багато суперечок між цими поняттями “комунікація” та “спілкування”, але “спілкування” є невідомою частиною у рамках нашого дослідження, і розглядати “спілкування” ми будемо, як результат “комунікації”.

Переглядаючи та аналізуючи багато статей та підручників на тему комунікації, ми можемо сказати, що комунікація передбачає собою вирішення поставленого завдання [16] [17], і наразі досить багато суперечок про тотожність понять “комунікація” і

“спілкування”:

1. Хтось вважає що це зовсім різні поняття та вони не можуть розглядатись як один аспект людини(М. Каган, О. Леонтьєв).

За словами М.Кагана, ця різниця полягає у розумінні процесів використання цих понять. За його словами комунікація — це суто передача, отримання та інтерпретація інформація, а спілкування має емоційні аспекти та передбачає не тільки передачу та інтерпретацію інформації, а ще й матеріальні та духовні цінності, а також відображає цінності людини та її цілі [19] [23] [17].

2. Хтось вважає ці поняття синонімами та використовує майже як одне й те саме значення (К. Платонов, Е. Холл) [21].
3. Хтось дискутує про зв'язок цих двох понять як взаємозалежних (Єрмоленко) [23].

У нашому дослідженні ми будемо розглядати два види комунікації: комунікацію за допомогою мови та мовлення і віртуальну комунікацію тому, що вони повністю відображають мету нашої роботи та пов'язані з процесом навчання, відображає ролі, які присутні у процесі комунікації [19].

Кожна з цих двох видів комунікацій передбачає спілкування, як основний спосіб для передачі інформації студентам. Розглянемо більш детально ці два види комунікації.

Комунікація за допомогою мови та мовлення може мати такі форми відношень як: суб'єкт-об'єкт, суб'єкт-суб'єкт, об'єкт-суб'єкт [5].

І засновуючись на цьому виді комунікації, можна визначити, що вона має певну мету та завдання. Такими завданнями в нашій роботі є: навчання як головної мети студентів; навчити студентів як головної мети викладача, шляхом використання цих відношень. Тобто прикладом відношення суб'єкт-суб'єкт ми беремо самих студентів, як рівноправних опонентів. У якості суб'єкт-об'єкт ми можемо представити саме викладача, як суб'єкта, а групу студентів, як об'єкта. Просто кажучи, викладач має право впливати та управляти навчальним процесом, він використовує це право для досягнення своєї мети — навчити студентів, донести інформацію, отримання зворотних зв'язків від студентів. Також за моєю думкою об'єктно-суб'єктні

відношення є тотожними до суб'єктно-об'єктних, якщо казати про аудиторію чи клас для навчання, викладач може поглядом обрати учня, якщо він відволікається та саме йому казати навчальний матеріал, а сам студент може спочатку навіть не усвідомлювати цього впливу на нього. [13]

Структурні компоненти комунікації поділяють на:

1. Процесуальний, передбачає собою вміння говорити, слухати, читати й писати.
2. Знаковий, як ряд послідовних, закінчених і сформульованих думок у реченні в мовленні та мові загалом.
3. Текстовий, тобто представлений матеріал з визначеним типом, жанром і стилем.

Тобто можна сказати, що мовленнєва комунікація — це процес передачі, отримання та узагальнення інформації між учасниками комунікативної ситуації, шляхом вміння розмовляти, слухати, писати та читати. Такий вид комунікації має соціальну спрямованість, є динамічним процесом і трапляється в ситуаціях міжособистісних відносин, навчання, роботи у команді та тощо [19] [5].

Віртуальна комунікація або інтернет-комунікація, передбачає собою використання технологій для передачі інформації, вона є засобом для встановлення зворотного зв'язку між викладачем та студентом. Таких як, відео конференції, демонстрація екрана, пошта для передачі матеріалів тощо. Такий спосіб комунікації має обов'язкову наявність сформованої групи студентів, а не відкриті заняття, також підготовленість викладача до такого способу навчання [15] [12] [6].

Має такі форми [6]:

1. Асинхронна, до неї можна віднести відео конференція — семінар, на якому студенти відповідають на питання викладача та не мають змоги ознайомитись з відповідями однокурсників.
2. Синхронна, мається на увазі створений для навчання чат/текстові повідомлення в якому всі студенти мають змогу спочатку прочитати повідомлення, а потім надати іншу відповідь чи переформулювати свою.

Також у цих двох формах є свої мінуси та плюси. Одним із важливих, на мій погляд, єдиним мінусом в асинхронній формі є хаотичність, а плюсом можливість більше

розказати після поставленого питання та одразу ж навести приклади. У синхронній формі, мінусом є можливість надати тільки коротку відповідь, а плюсом можливість всім надати свою відповідь для розгляду і відсутність хаосу [2].

1.2. Взаємозв'язок комунікативних особливостей у студентів на різних формах навчання.

Зараз люди які здобувають освіту мають багато варіантів для вибору форм та способів свого навчання: дистанційне навчання, заочне навчання, очне навчання, змішане навчання. Всі можуть обирати будь-яку форму навчання, яка більш зручно їм підходить, адже у нашій роботі ми розглядаємо студентів, а вони можуть бути віком від 17 до 60 років. І як ми розуміємо комунікація на кожному з видів навчання істотно відрізняється.

Якщо брати дистанційне навчання, то студент має обмежену кількість спілкування як з викладачами університету, так і з однокурсниками. Через те, що ця форма передбач саме онлайн зв'язок і відповідно до кількості пар може мати обмежений вільний час, тобто не мати часу на спілкування у реальному житті взагалі або обмежене лише родиною (мати та батько, дружина або чоловік, діти, брат або сестра). Його комунікативні особливості побудовані саме на спілкування в онлайн просторі та він майже не бере участі у міжособистісних контактах окрім своєї родини [8]. Можна сказати що у студентів на такій формі навчання комунікативні особливості виражені саме у сприйнятті, тобто вміння ототожнювати та запам'ятовувати інформацію [12] [20]. Складнощами такого навчання може стати організування такого навчання, якщо воно було не передбачуване, але саме через такий формат навчання викладачі та студенти можуть здобути навички у плануванні свого часу, розподілу задач та організації свого часу [7]. Про такий вплив нам каже саме організованість занять, матеріалів та обмеженість часу. Також у цій формі навчання ми можемо побачити порушення суб'єктно-суб'єктних відносин між учасниками конференції[13] [15] [8] [1].

Заочне навчання, дає студенту більше свободи, він навчається в той час, коли йому зручно і відвідання університету відбувається лише у момент сесії. Тобто на такій формі навчання у студентів розвинені комунікативні міжособистісні особливості, він більше спілкується з друзями, ходить гуляти чи на роботі. Головною рисою такої форми навчання є невербальні та вербальні комунікації. Натомість має обмежене спілкування з викладачами та однокурсниками, оскільки їх зустрічі відбуваються лише у момент сесії. Така форма навчання має найменший вплив на ритм і час життя студента, так, як не є основним родом діяльності цих студентів. Така форма навчання не порушує жодну з форм відносин, але не має тенденції до встановлення міцних міжособистісних зв'язків [15] [1].

Очне навчання (офлайн), тут студент має можливості на всебічне спілкування з оточенням. В нього є можливість на встановлення комунікації з однокурсниками, з викладачами та з іншими студентами свого навчального закладу. Просто кажучи, він має дуже розвинені комунікативні зв'язки на відміну від дистанційного та заочного навчання. Під час такого навчання в студента формуються навички та норми правил поведінки у суспільстві та під час процесу самого навчання, він здобуває необхідні йому для подальшого існування стратегії поведінки під час різноманітних життєвих ситуацій [7].

Змішане навчання, у кожного університету воно різне, але однаково має кількість днів на тиждень онлайн навчання (студенти приходять навчатись до університету), а іншу половину офлайн (студент навчається знаходячись вдома). За моєю думкою саме ця форма навчання має для студента більшу можливість на розвинені комунікативні навички і є продуктивним для його засвоєння матеріалу. Можна це пояснити тим що він має можливість на спілкування з однокурсниками, з викладачами, зі студентами з інших факультетів і курсів, з родиною, з друзями та має більше навичок для встановлення міжособистісних відносин з незнайомими йому людьми. За результатами деяких досліджень використання саме змішаної форми навчання є успішним, якщо казати про мовленнєві навички, студенти мають змогу як і розібратись з матеріалами на одинці, попрактикуватись та прослухати матеріал в аудиторії та також можливість здобути інші навички під час використання платформ

для навчання. При такій формі навчання не порушується жодна з форм відносин між учасниками навчання [14] [1] [7].

На останок ми можемо зазначити, що форми навчання присутні у сучасному світі є різноманітними та мають свої вимоги як від вчителів, так і від викладачів. Кожна з форм має свої унікальні відмінності й формує в студентів різні комунікаційні особливості. Що ж до відчуття самотності на кожній з них не можна сказати точно де більше вона проявляється і на якій формі навчання студенти більш схильні до цього. Переходячи до наступного підрозділу ми з вами зможемо більш детально розглянути проблему самотності та від чого вона залежить.

1.3. Відчуття самотності як проблема сучасності

Як ми зазначали раніше самотність це проблема сучасності, і провівши аналіз літератури ми в цьому змогли впевнитись. Тому що, відчуття самотності може виникати не тільки коли людина знаходиться на самоті, але навіть коли вона знаходиться в оточенні інших людей [18]. Що ж таке самотність?

Самотність, якщо брати загальноприйняте визначення, це суб'єктивний процес витіснення власного “Я” і соціуму, яке приналежне кожній людині, є універсальним для кожного і в більшості випадків супроводжується появою у людини дратівливості, занепокоєності та відчуженості [4] [22].

На тему самотності існує багато протилежних думок через те, що вона вивчалась ще з давніх часів (Платон, Аристотель, Епікур) але не мала такого важливого значення для людини, яка існувала тоді. Вона відгукалась у багатьох роботах та дослідженнях, але як самотність і головна проблема вона почала розглядатися лише у 20 сторіччі (К.Роджерс, Е.Фромм, К.Хорні та ін.) [4]. Але і тут не обійшлося без суперечок. На думку Е.Фрома, природа людини як соціального створіння не може погоджуватись з відчуттям самотності. На думку таких дослідників як Торо, Емерсон це поняття повинно розмежовуватись на “відчуття самотності” і знаходження людини “на самотні”, бо творчі люди потребують проводити час на самоті та це ніяк не стосується відчуття самотності коли людина відчужена від соціального життя. Тобто

за їх думкою відчуття самотності може розглядати не тільки як проблему, а і як розв'язання інших проблем в більшості у творчих людей [18]. Відчуття самотності не є симптомом чи результатом психічного розладу, воно є цілісною проблемою і потребує лікування [22] [25] [10].

Н.Хамітов поділяє відчуття самотності на 3 форми:

1. Зовнішня (конфлікт людини з соціумом, як наслідок або причина)
2. Внутрішня (конфлікт людини з собою — “внутрішня суперечність”)
3. Екзистенціальна (в процесі розв'язання важливих питань, осмислення думок)

Тобто можна сказати що, на появу в людини відчуття самотності впливають не лише внутрішні суперечки, а і зовнішні. І вони повністю залежать від обставин в яких воно було сформовано [18] [10]. На базі досліджень за О.П. Санніковою і створеною нею підходу, можна виділити схильність людини до відчуття самотності. До них вона віднесла рівні за якими це можна з'ясувати:

1. Соціально-імперативний: культура і релігія в якій зростала людина; професія і середовище в якому людина знаходиться зараз, особливості роботи, атмосфера в колективі; навички спілкування і соціально-особистісної регуляції.
2. Змістовно-особистісний: цінності; мотивація; рефлексія; прийняття інших; особисті настанови; схильність до переживань.
3. Формально динамічний: ініціативність; самопочуття; потреби; імпульсивність; легкість; стійкість; широта зон життєдіяльності; виразність переживань [4].

Але не в усіх випадках такий метод працює, бо кожна людина є індивідуальною особистістю, і причина з яких в неї виникає відчуття самотності не пов'язана з наведеними вище рівнями.

Також варто зазначити, через те що, самотність занадто пізно почали розуміти як проблему в людей, а не як феномен для вивчення, мало хто має уявлення як її подолати, якщо ми говоримо про студентів і звичайних людей без медичної освіти чи психологічної освіти [4].

Наразі вже існує інформація, що відчуття самотності на 26% збільшує ризик передчасної смерті ця інформація є актуальною для подальшого дослідження цієї

проблеми. Тому що, відчуття самотності проявляється не лише у дратівливості, відчуженості, занепокоєності, а і робить людину більш схильною до появи в неї депресії, тривожності, зниження рівня імунної системи, і в наслідок чого може призвести до передчасної смерті [26].

1.4. Особливості комунікації, спілкування і самотність. Взаємозв'язок між ними.

Як ми зазначали вище комунікація є процесом обміну інформації і як її результат або причину ми у цьому розділі будемо використовувати спілкування. Не слід забувати, що людина це соціальне створіння і вона потребує комунікації з соціумом. Але такою комунікацією слугує не тільки спілкування, але і те: про що іде розмова, емоційна забарвленість і схожість думок, наявність власного “Я”, можливість висловити власні думки, а саме головне те з ким вона спілкується[13] [23].

Сама по собі відсутність спілкування або його наявність не може нам сказати чи буде почувати людина себе самотньо, чи ні. Коли вона спілкується в компанії людей серед яких вона відчуває себе відчуженою, це той самий ефект який би вона відчувала якби не спілкувалась з ними. Так само і навпаки, якщо вона відчуває себе потрібною навіть для однієї людини, вона не буде почувати себе самотньою у компанії людей, якщо там присутня та сама людина [4] [18]. Тобто само по собі спілкування не має зв'язку з відчуттям самотності, а важливим стає сам той факт для чого і з ким вона спілкується і які особливості комунікації використовує [9].

Для людини, а особливо для студента, важливою метою є бути поміченим. По-перше, серед друзів, щоб він відчував себе потрібним цьому колу людей, а не просто існував там. По-друге, серед однокурсників, щоб він не був вигнанцем. По-третє, серед викладачів, важливо є те, щоб викладачі не ігнорували досягнення студента та щоб вони мали можливість дати кожному зі студентів можливість висловити власну думку. Таким чином студент буде помічений викладачем і може не хвилюватися, що його не буде почуто чи його думка не потрібна [16]. Тут ми не беремо до уваги студентів з інтровертивними тенденціями, такі люди мало зацікавлені світом і скоріше любляють знаходитись на самотні, аніж у компанії людей. І відчуття

самотності є мало ймовірним для таких студентів і людей загалом [11].

Взаємозв'язок між ними полягає у тому, щоб задовольнити власні потреби, мати змогу показати власне “Я”, знайти близьку людину та тощо. Людина або у нашому випадку студент має брати участь у соціальному житті. Якщо ж він цього не робить, то він може відчувати самотність та йому стає дуже важко повернутись до соціального середовища, через те, що ніхто не знає цю людину, Як вона себе поведе? і Що від неї очікувати?[13][9] [25]. Такі люди схильні до: нехтування собою заради потреб інших людей аби тільки бути потрібним; перебільшення власних досягнень чи добутків, щоб показати власну спроможність чогось досягати та привернути увагу до себе; до деструктивної поведінки. І як наслідок тільки погіршити уявлення про себе серед їхнього соціального середовища [3].

Якщо ж з самого початку студент намагається встановити комунікативні зв'язки хоча б серед малого кола однокурсників, все стає набагато кращим. Він має з ким обговорити завдання, проблеми у навчанні та власні негаразди, а також встановити дружні зв'язки з іншими студентами.

Можна казати, що самотність або навмисне усамітнення не несе для людини тяжких наслідків, якщо цей період є короткочасним. А відсутність комунікації протягом довгого часу може формувати та робити такий стан сталим і провокувати появу психічних розладів. І як я і казала раніше спричиняти передчасну смерть через хронічне відчуття самотності [26].

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Узагальнюючи усе вище сказане, ми можемо зробити такі висновки:

1. Проблема відчуття самотності є актуальною і потребує її подальшого розгляду не тільки у рамках нашого дослідження, але і для сучасних людей загалом. А саме діагностика такої проблеми, характерні особливості та способи лікування. Та залежно від тривалості має різні наслідки, якщо це тимчасовий стан, то він майже не впливає на життя людини зараз та в майбутньому, а якщо це стала (хронічна) проблема вона повністю змінює життя людини зараз та унеможлиблює його життя у майбутньому у рамках суспільного життя.
2. Комунікативні особливості та уміння залежать в більшості від самої особистості. Але також не виключаємо той факт, що форма навчання яку обирає людина має свій сильний вплив на формування нових комунікативних умінь і зміну вже наявних в людини комунікативних особливостей.
3. Зв'язок між комунікативними особливостями та відчуттям самотності є вичерпним. Ми не можемо і не будемо заперечувати важливість комунікації для людини і вплив її на відчуття, але і не може казати, що тільки комунікативні особливості на різних формах навчання впливають на появу в людини відчуття самотності.

На останок у нашому висновку, ми можемо сказати, що наявність прямого зв'язку комунікативних особливостей і відчуття самотності потребує майже відсутня після теоретичного аналізу та потребує більшого вивчення, а в рамках нашого дослідження ми будемо з'ясовувати цей зв'язок на студентах за різними формами навчання.

РОЗДІЛ 2. Емпіричне дослідження для виявлення ступеню кореляції між комунікативними особливостями студентів та їх відчуттям самотності в залежності від форми навчання.

2.1. Соціально-демографічні особливості студентів.

У нашому дослідженні прийняли участь 67 студентів. До вибірки досліджуваних прийнявши участь у нашому дослідженні увійшли студенти з регіонів України (Чернігів, Львів, Харків, Івано-Франківськ) та студенти, які знаходяться за кордоном.

За віком: вибірка складається з людей віком від 17 до 46 років.

За формами навчання: навчання вони поділились на: Заочна форма навчання (30 студентів); Очна форма навчання (30 студентів); Дистанційна форма навчання (3 студента); Змішана форма навчання (4 студента).

За статтю: жінки (36 студентів), чоловіки (31 студент).

Таким чином, під час проведення анкетування сформувалось дві групи для проведення дослідження. Перша група студенти заочної форми навчання у кількості 30 досліджуваних, друга група студенти очної форми навчання у кількості 30 досліджуваних.

2.2. Методи дослідження особливостей комунікації та відчуття самотності на різних формах навчання.

Спираючись на головні чинники нашого дослідження ми сформували групу методів для дослідження цих чинників. До складу методів для дослідження увійшли:

1. Тест комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха).

Дана методика досліджує наявні комунікативні уміння, їх якість та типи комунікативних компетентностей. Цей тест поділяється на 27 ситуативних запитання,

з наведеними нижче прикладами для відповіді на ці ситуативні запитання. І ці відповіді відповідають трьом типам комунікативних компетенцій, а саме типу поведінки, під час різноманітних ситуацій: Залежна (невпевнена поведінка), Компетентна (впевнена поведінка), Агресивна (гнітюча поведінка). Також у цьому тесті наведені п'ять типів ситуаційних запитань: Ситуації, в яких потрібна реакція на позитивні висловлювання партнера; Ситуації, в яких потрібна реакція на негативні висловлювання партнера; Ситуації, в яких потрібна реакція на звернення з проханням; Ситуації бесіди; Ситуації, в яких потрібно прояв емпатії.(Додаток А)

2. Методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д. Рассел і М. Фергюсон).

Дана методика призначена для визначення рівня відчуття самотності. В методиці наведені 20 тверджень з визначеними варіантами відповідями (Часто, Інколи, Рідко, Ніколи) за які досліджуваний отримує бали від 3 до 0, відповідно до варіантів відповіді: Часто - 3 бали; Інколи - 2 бали; Рідко - 1 бал; Ніколи - 0 балів. І отримавши загальну кількість балів визначається рівень суб'єктивного відчуття самотності (від 0 до 60 балів): від 0 до 20 балів низький рівень; від 20 до 40 балів середній рівень; від 40 до 60 балів високий рівень.(Додаток Б)

3. Методика самооцінки функціонального стану "САН".

Дана методика обрана для нашого дослідження, щоб визначити рівень самопочуття, активності та настрою людини, і цим самим дослідити рівень цих чинників у кожній з груп досліджуваних. Методика складається з 30 пунктів, у яких наведено два протилежних стани (веселий - сумний), і між ними числовий ряд 3 2 1 0 1 2 3. За цим рядом досліджуваний обирає, який стан йому притаманний і наскільки від себе відчуває у такому стані від 1 до 3, для кожного з наведених станів. 0 це середина цих двох станів, яка показує невизначеність а/або відсутність якогось прояву цих станів. Після досліджуваний отримує загальний бал за всією методикою, та за кожний з трьох функціональних станів: Самопочуття, Активність, Настрій.(Додаток В)

Також у нашому дослідженні ми будемо використовувати методи математичної статистики для інтерпретації та аналізу даних отриманих у ході проведення дослідження. Для методів математичної статистики ми обрали:

1. Коефіцієнт кореляції Пірсона.

Головним принципом методу Пірсона, є вивчення кореляції, відповідно до цієї кореляції намагаються встановити, чи існує якийсь зв'язок між показниками в одній вибірці або між двома різними вибірками, і якщо цей зв'язок існує, то чи супроводжується збільшення одного показника зростанням (позитивна кореляція) або зменшенням (негативна кореляція) іншого.

Ця методика фокусується не на самій кореляції, а на коефіцієнті кореляції. Коефіцієнт кореляції це величина, яка може варіювати в межах від +1 до -1. У разі повної позитивної кореляції цей коефіцієнт дорівнює плюс 1, а за повної негативної мінус 1.

Коефіцієнт кореляції Пірсона (r) - це параметричний показник, для обчислення якого порівнюють середні та стандартні відхилення результатів двох вимірювань. У випадку мого дослідження, та використаних методик, це зв'язок суб'єктивного відчуття самотності та комунікативних особливостей та порівняння двох груп за цими показниками. (Додаток Г)

2. Методика Манна-Уїтні.

Методика Манна-Уїтні, а саме його критерій “U” , це непараметричний статистичний критерій, що використовується для оцінки відмінностей між двома незалежними та незв'язаними малими вибірками за рівнем будь-якої ознаки, вимірюваної кількісно, наприклад, для виявлення відмінностей у середніх значеннях двох генеральних сукупностей. Також використовуючи цю методику до встановлення відмінностей.

Методика Манна-Уїтні базується на ранговій оцінці значень у кожній вибірці, тобто кожне значення замінюється на його порядковий номер у відсортованому списку значень. Далі для кожної пари значень (одне з першої вибірки і одне з другої вибірки) обчислюється різниця між рангами і підсумовуються всі ці різниці. Це дає статистику U, яка використовується для оцінки статистичної значущості різниці між

двома вибірками, є присутня таблиця з критичними значеннями в залежності від кількості вибірки. (Додаток Д)

Методика Манна-Уїтні є непараметричним тестом, що означає, що вона не потребує припущення про нормальний розподіл вибірок, що порівнюються.

2.3. Аналіз та інтерпретація результатів.

За тестом комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха):

1. Досліджувані за очною формою навчання (Додаток Е. 1):

Після проведення аналізу результатів дослідження студентів очної форми навчання та отриманням сирих балів, ми може зробити наступні висновки:

Перше, всі типи поведінки мають однаковий рівень вираженості, а залежна та агресивна поведінка мають майже однакові значення.

Друге, компетентний тип поведінки переважає в даній групі за середнім значенням, але не є дуже розвиненим та за шкалою відповідає низькому рівню розвитку.

Третє, за типами ситуацій в даній групі реакція є компетентною в 3 з 5 типів ситуацій, у 2х інших типах ситуацій переважає агресивна поведінка. До цих типів увійшли: Ситуації, в яких потрібна реакція на негативні висловлювання партнера та Ситуації, в яких потрібна реакція на звернення з проханням.

Четверте, в даній групі досліджуваних зустрічається невизначена поведінка, яку я позначила, як КАЗ (компетентна-агресивна-залежна), тобто за деякими типами ситуації проявляються всі три типи поведінки. До цих типів ситуацій, з невизначеними типом поведінки увійшли: Ситуації, в яких потрібна реакція на негативні висловлювання партнера; Ситуації, в яких потрібна реакція на звернення з проханням; Ситуації, в яких потрібен прояв емпатії.

П'яте, за балами отриманими після аналізу тесту, ми також робимо висновок, що компетентна поведінка за значеннями переважає інші типи. Таким аналізом, ми виявили, що найменшим і найбільшим значеннями в кожному з типів відповідають

5;19 - компетентна, 2;13 - залежна, 2;11 - агресивна, що підтверджує про більший прояв компетентної поведінки в даній групі досліджуваних.

2. Досліджувані за заочною формою навчання (Додаток Е. 2):

Після проведення аналізу результатів дослідження студентів заочної форми навчання та отриманням сирих балів, ми може зробити наступні висновки:

Перше, компетентна поведінка має рівень нижче середнього за загальною шкалою даної методики та є найбільш вираженою серед 3 типів поведінки. Залежна та агресивна поведінка мають низький рівень вираженості.

Друге, за типами ситуацій 4 з 5 відповідають компетентній поведінці, а 1 відповідає агресивному типу поведінки і це - Ситуації, в яких потрібна реакція на негативні висловлювання партнера.

Третє, за балами отриманими після аналізу тесту, ми також робимо висновок, що компетентна поведінка за значеннями переважає інші типи. Таким аналізом, ми виявили, що найменшим і найбільшим значеннями в кожному з типів відповідають 2;26 - компетентна, 1;17 - залежна, 0;15 - агресивна. Такі дані нам кажуть про те, що у даній групі присутні студенти: в яких компетентна поведінка має високий рівень вираженості; в який зовсім не має прояву агресивної поведінки.

Загальними висновками за цією методикою ми можемо зазначити, що:

По-перше, при тому, що в першій і в другій групі досліджуваних переважає компетентна поведінка, у групі заочної форми навчання вона має вищий рівень вираженості ніж в групі очної форми навчання.

По-друге, рівень залежної та агресивної поведінок у двох групах мають однаковий рівень та майже однакове середнє значення за групами. У очної форми навчання це 7,33 - залежна та 8 - агресивна, у заочної форми навчання це 7,43 - залежна та 7,07 - агресивна, що підтверджує наші висновки.

По третє, за типами ситуацій у очної форми навчання компетентна поведінка в 3 з 5 ситуації, у заочної форми навчання в 4 з 5, що каже про більш компетентну поведінку другої групи. Також варто зазначити, що агресивна поведінка першої та другої групи співпадають у типі ситуації.

По четверте, серед всіх отриманих результатів ми можемо побачити, що у очної

форми навчання присутня невизначена поведінка КАЗ, а у заочної форми навчання вона відсутня.

Узагальнюючи усе вище сказане, ми можемо сказати, що рівень комунікативних вмінь та рівень комунікативних навичок заочної форми навчання краще за рівень комунікативних вмінь та рівень комунікативних навичок очної форми навчання. Про що нас свідчить: рівень вираженості компетентної поведінки в кожній з груп, вираженість поведінки в типах ситуаціях, найбільші та найменші значення в кожній з груп, наявність невизначеної поведінки в одній з груп.

За методикою діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д. Рассел і М. Фергюсон):

1. Досліджувані за очною формою навчання (Додаток Ж. 1):

Після аналізу отриманих даних за цією методикою, ми можемо зробити наступні висновки:

Перше, група досліджуваних очної форми навчання має середній рівень відчуття самотності за середнім арифметичним значенням всієї вибірки, цей бал складає 27,93.

Друге, при тому, що в групі наявні студенти з низьким рівнем відчуття самотності та високим рівнем відчуття самотності, вони складають низку досліджуваних даної групи, в більшості в усіх членів групи середній рівень відчуття самотності. Високий рівень відчуття самотності наявний лише в однієї людини з групи і становить 49 балів. Низький рівень відчуття самотності наявний в двох людей групи і їх бали становлять 14 та 19 балів.

Третє, більша частина групи, а саме 16 людей мають бали нижче 30, 11 людей мають бали вище 30. Це свідчить на про те, що при середньому рівні відчуття самотності група має тенденцію до низького рівня відчуття самотності.

2. Досліджувані за заочною формою навчання (Додаток Ж. 2):

Після аналізу отриманих даних за цією методикою, ми можемо зробити наступні висновки:

Перше, група досліджуваних заочної форми навчання має середній рівень відчуття самотності за середнім арифметичним значенням всієї вибірки, цей бал складає 26,5.

Друге, при тому, що в групі наявні студенти з низьким рівнем відчуття самотності

та високим рівнем відчуття самотності, вони складають низку досліджуваних даної групи, в більшості в усіх членів групи середній рівень відчуття самотності. Високий рівень відчуття самотності наявний лише в однієї людини з групи і становить 50 балів. Низький рівень відчуття самотності наявний в чотирьох людей групи і їх бали становлять від 1 до 19 балів.

Третє, більша частина групи, а саме 17 людей мають бали нижче 30, 8 людей мають бали вище 30. Це свідчить на про те, що при середньому рівні відчуття самотності група має тенденцію до низького рівня відчуття самотності.

Загальним висновком за цією методикою, можна сказати, що група досліджуваних заочної форми навчання та група досліджуваних очної форми навчання майже не відрізняються. Дві групи мають середній рівень відчуття самотності і тенденцію до низького рівня відчуття самотності. Єдиною істотною різницею між ними є тільки кількість людей, які не мають середній рівень відчуття самотності. Тобто можна сказати, що за результатами даної методики дві групи досліджуваних мають схожі результати.

За методикою самооцінки функціонального стану "САН":

1. Досліджувані за очною формою навчання Додаток 3. 1):

Після аналізу отриманих даних за цією методикою, ми можемо зробити наступні висновки:

Перше, за загальним середнім значенням група має 125,13 балів, що каже нам про середній рівень всіх функціональних станів, які досліджуються в даній методиці.

Друге, після отримання середнього значення за кожною з трьох шкал ми можемо зробити висновок, що досліджуванні почувають себе добре. Про це свідчить те, що різниця між шкала істотно не відрізняється один від одного (42,47; 39,43; 43,23) і відповідає нормальному функціональному стану людини. І навіть те, що шкала активності є менше 40 балів, а шкали самопочуття та настрою більше 40 балів, не є істотною різницею для даної методики.

Третє, в групі наявні 5 людини з балами за шкалами, які істотно відрізняють один від одного, вони не впливають на загальні результати за групою.

2. Досліджувані за заочною формою навчання (Додаток 3. 2):

Після аналізу отриманих даних за цією методикою, ми можемо зробити наступні висновки:

Перше, за загальним середнім значенням група має 126,47 балів, що каже нам про середній рівень всіх функціональних станів, які досліджуються в даній методиці.

Друге, після отримання середнього значення за кожною з трьох шкал ми можемо зробити висновок, що досліджуванні почувають себе добре. Про це свідчить те, що різниця між шкала істотно не відрізняється один від одного (42,20; 39,43; 44,77) і відповідає нормальному функціональному стану людини. Хоча різниця між шкалами активності та настрою вказує на співзалежні відношення цих шкал, але вони є несуттєвими, бо шкала самопочуття істотно не відрізняється від цих двох шкал.

Третє, в групі наявні 3 людини з балами за шкалами, які істотно відрізняють один від одного, вони не впливають на загальні результати за групою.

Загальним висновком за цією методикою, можна сказати, що група досліджуваних заочної форми навчання та група досліджуваних очної форми навчання майже не відрізняються, можна сказати, що вони однакові.

Після проведення аналізу сирих балів, ми можемо приступити до аналізу та інтерпретації цих балів за допомогою методів математичної статистики. Варто зазначити, що для кожної з двох груп ми будемо проводити кореляційний аналіз по відношенню до результатів отриманих за методикою рівня суб'єктивного відчуття самотності, бо це головна мета нашого дослідження виявити вплив зовнішні і внутрішніх факторів на відчуття самотності та комунікативні навички за різними формами навчання.

За коефіцієнтом кореляції Пірсона:

1. Досліджувані за очною формою навчання:

За тестом комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха)

Таблиця 1.1

Показники (в залежності від показника рівня відчуття самотності)	Характеристики кореляційного зв'язку		
	r_{xy}	Тіснота зв'язку за шкалою Чеддока	p
Залежна	0,151	Слабка	0,426
Компетентна	0,013	Не має зв'язку	0,946
Агресивна	0,013	Не має зв'язку	0,947

Провівши аналіз та інтерпретацію результатів сирих балів за тестом комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха) з допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона, ми можемо зробити висновок, що комунікативні уміння у групи очної форми навчання не мають зв'язку з суб'єктивним рівнем відчуття самотності. Про це нам свідчать результати аналізу, що окрім залежної форми поведінки з якою суб'єктивний рівень відчуття самотності має слабкий зв'язок більше ніяких зв'язків з іншими формами поведінки він не має.

За методикою самооцінки функціонального стану "САН"

Таблиця 1.2

Показники (в залежності від показника рівня відчуття самотності)	Характеристики кореляційного зв'язку		
	r_{xy}	Тіснота зв'язку за шкалою Чеддока	p
Самопочуття	-0,271	Слабка	0,14
Активність	-0,432	Помірна	0,017
Настрій	-0,504	Помітна	0,005

Провівши аналіз та інтерпретацію результатів сирих балів за методикою самооцінки функціонального стану "САН" з допомогою коефіцієнта кореляції

Пірсона, ми можемо зробити висновок, що зв'язок між суб'єктивним рівнем відчуття самотності і функціональними станами присутній та має різну ступінь зв'язку: Самопочуття і Суб'єктивний рівень відчуття самотності мають слабкий зв'язок; Активність і Суб'єктивний рівень відчуття самотності мають помірний зв'язок; Настрій і Суб'єктивний рівень відчуття самотності мають помітний зв'язок. Тобто настрій має активний вплив на відчуття самотності у студентів на очній формі навчання.

2. Досліджувані за заочною формою навчання.

За тестом комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха)

Таблиця 2.1

Показники (в залежності від показника рівня відчуття самотності)	Характеристики кореляційного зв'язку		
	r_{xy}	Тіснота зв'язку за шкалою Чеддока	p
Залежна	0,378	Помірна	0,039
Компетентна	-0,39	Помірна	0,033
Агресивна	0,171	Слабка	0,366

Провівши аналіз та інтерпретацію результатів сирих балів за тестом комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха) з допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона, ми можемо зробити висновок, що комунікативні уміння у групи заочної форми навчання мають зв'язок з суб'єктивним рівнем відчуття самотності у всіх трьох шкалах, але цей рівень не однаковий за кожною шкалою. Шкали залежно та компетентної поведінки мають помірний зв'язок з суб'єктивним рівнем відчуття самотності, а шкала агресивної поведінки має слабкий зв'язок з суб'єктивним рівнем відчуття самотності.

За методикою самооцінки функціонального стану "САН"

Таблиця 2.2

Показники (в залежності від показника рівня відчуття самотності)	Характеристики кореляційного зв'язку		
	r_{xy}	Тіснота зв'язку за шкалою Чеддока	p
Самопочуття	-0,438	Помірна	0,016
Активність	-0,248	Слабка	0,187
Настрій	-0,386	Помірна	0,035

Провівши аналіз та інтерпретацію результатів сирих балів за методикою самооцінки функціонального стану "САН" з допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона, ми можемо зробити висновок, що зв'язок між суб'єктивним рівнем відчуття самотності і функціональними станами студентів заочної форми навчання присутній у всіх трьох шкалах, але не однаковий. Шкала самопочуття та настрою мають помірний зв'язок з суб'єктивним рівнем відчуття самотності, а шкала активності має слабкий зв'язок з суб'єктивним рівнем відчуття самотності.

Наступний етап це порівняння показників двох груп досліджуваних за критерієм U, Манні-Уїтні:

Результати порівняльного аналізу у студентів заочної форми навчання та студентів очної форми навчання за методикою Манна-Уїтні.

1. За методикою діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д. Рассел і М. Фергюсон)

Таблиця 3.1

Показники	Очна форма навчання (n=30)	Заочна форма навчання (n=30)	Критерій U	P	Зона значущості
Рівень відчуття самотності	27,93	26,50	422	0,05	Незначна

Після проведення аналізу та інтерпретації результатів за методикою діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д. Рассел і М. Фергюсон) з допомогою методики Манна-Уїтні, ми можемо побачити, що різниця між суб'єктивним рівнем

відчуття самотності у студенті очної форми навчання та студентів заочної форми навчання є незначною. Це вказує на те, що різниці між ними не має, а якщо і є якась різниця то вона є незначною.

2. За тестом комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха)

Таблиця 3.2

Показники	Очна форма навчання (n=30)	Заочна форма навчання (n=30)	Критерій U	P	Зона значущості
Залежна	7,33	7,43	438	0,05	Незначна
Компетентна	11,67	12,6	448,5	0,05	Незначна
Агресивна	8	7,07	434	0,05	Незначна

Після проведення аналізу та інтерпретації результатів за тестом комунікативних умінь Міхельсона (переклад і адаптація Ю. З. Гільбуха) з допомогою методики Манна-Уїтні, ми можемо побачити, що різниця між комунікативними навичками та вміннями у студенті очної форми навчання та студентів заочної форми навчання є незначною. Це вказує на те, що різниці між ними не має, а якщо і є якась різниця то вона є незначною.

3. За методикою самооцінки функціонального стану "САН"

Таблиця 3.3

Показники	Очна форма навчання	Заочна форма навчання	Критерій U	P	Зона значущості
Самопочуття	42,47	42,20	444,5	0,05	Незначна
Активність	39,43	39,43	406	0,05	Незначна
Настрій	43,23	44,77	384,5	0,05	Незначна

Після проведення аналізу та інтерпретації результатів за методикою самооцінки функціонального стану "САН" з допомогою методики Манна-Уїтні, ми можемо побачити, що різниця між функціональними станами у студенті очної форми навчання та студентів заочної форми навчання є незначною. Це вказує на те, що

різниці між ними не має, а якщо і є якась різниця то вона є незначною.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

В цьому розділі ми провели обробку результатів анкетування та опитування, змогли виявити дві групи для нашого дослідження, описали соціально-демографічні особливості вибірки досліджуваних (вік, стать, форма навчання).

Ми вибрали і описали 3 методики, які використовували під час нашого дослідження, процес їх обробки даних та значення цих даних. Та описали 2 методи математичної статистики, які ми використовували для інтерпретації цих даних.

Провели обробку та аналіз даних отриманих у двох групах за трьома методами та інтерпретували ці дані за допомогою методів математичної статистики. Занесли ці данні до таблиць для подальшого використання та аналізу у нашому дослідженні.

Ми виявили різницю у двох групах, що пов'язана з кореляцією суб'єктивного відчуття самотності з комунікативними навичками та вміннями і функціональним станом студентів.

Ми виявили значущість цих чинників за кожною з методик та кожною з двох груп. Провели порівняльний аналіз двох груп за кожною з трьох методик.

Зробили висновки за обома групами по методикам та узагальнили ці висновки до кожної методики.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На підставі отриманих даних, які знаходяться вище ми може зробити наступні висновки:

1. Комунікація є важливою частиною життя людини, а в умовах воєнного стану країни є невідомою складовою. Ми виділили 2 форми комунікації студентів під час навчання (віртуальна, мовленєва), які у більшості відбуваються шляхом спілкування. Комуникативними особливостями ми визначили тип поведінки та форми комунікації, що вказує на приналежність людини або групи людей до визначеного типу поведінки за формою навчання і вірогідності появи відчуття самотності за ними. Відчуття самотності є незалежним від внутрішніх та зовнішніх факторів, але вони можуть впливати на появу, розвиток і усунення цього відчуття. Відчуття самотності впливає на всі стани людини та може призводити до невіправних наслідків, таких як смерть.

2. За результатами студентів очної форми (офлайн) навчання ми отримали наступні результати: у студентів більш вираженою є компетентна форма поведінки, хоча середній бал вказує на низький рівень прояву компетентності; відповіді на комуникативні ситуації в більшості компетентні але присутня і агресивна форма поведінки на ситуацій; наявна невизначена форма поведінки, яка вказує на невизначеність власної форми поведінки та її нестабільний прояв; суб'єктивний рівень відчуття самотності є середнім та має тенденцію до низького рівня; функціональні стани відповідають нормальному стану людини. За результатами студентів заочної форми (онлайн) навчання: у студентів більш вираженою є компетентна форма поведінки і вона відповідає рівню нижче середнього; відповіді на комуникативні ситуації є компетентними, а наявність одного агресивного типу ситуації не впливає на загальний прояв компетентної форми поведінки; відсутня невизначена форма поведінки, що каже про наявність статичного прояву однієї з форм поведінки в досліджуваних; суб'єктивний рівень відчуття самотності є середнім та має тенденцію до низького рівня; функціональні стани відповідають нормальному стану людини.

3. У студентів очної форми (офлайн) навчання за комунікативними особливостями кореляція майже відсутня та має слабкий зв'язок за умови залежного типу поведінки; за функціональним станом кореляція має слабкий зв'язок з самопочуттям, помірний зв'язок з активністю і помітний зв'язок з настроєм. У студентів заочної форми (онлайн) навчання за комунікативними особливостями кореляція має помірний зв'язок з залежно та компетентною формою поведінки та слабкий з агресивною формою поведінки; за функціональним станом кореляція має слабкий зв'язок з активністю і помірний зв'язок з самопочуттям та настроєм.

4. У студентів очної форми (офлайн) навчання і студентів заочної форми (онлайн) навчання рівень розбіжності при порівняльному аналізі є незначними не має суттєвих різниць.

Гіпотеза нашого дослідження не підтвердилась, що за різними формами навчання у студентів змінюються комунікативні особливості та збільшується вірогідність появи відчуття самотності. Про це свідчать результати дослідження та попередньо наведені висновки.

Список джерел:

1. Андрійчук І./ Психологічні чинники спілкування студентської молоді в інтернет просторі/ Науковий часопис: НПУ імені М.П.Драгоманова/ Випуск 13/ Серія 12: Психологічні науки/ Тернопіль/ 2021/ С.7 – 14
2. Бандура Ю./ Переваги та недоліки синхронного та асинхронного дистанційного навчання/ Міжнародний науковий журнал “Інтернаука”/Випуск 10/ Розділ: Педагогічні науки/ Київ/2022/ С.14 – 18
3. Барінова Н.В, Пагава О.В/ Взаємозв’язок проблеми самотності та спілкування/ Вісник Харківського національного університету/ Серія “Психологія”/2010/ С.15 – 18
4. Бедан В.Б. /Індивідуально – типологічні особливості схильності особистості до переживання самотності./ Рукопис/ Одеса/ 2018/ С. 29 – 70
5. Беляєва О.М./Мовленнєва комунікація: структура, види, форми, перешкоди / Світ медицини та біології./ 2016./ № 1(55)./ С. 185 – 191.
6. Бойко О./ Віртуальна комунікація як засіб навчання/ Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи /Том XIV: Виміри сталого розвитку в теорії та практиці/ [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький] / Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт/ 2023/ С.46 – 47
7. Бургун О.М./ Комунікативно – прагматичні аспекти англомовного академічного дискурсу у системі онлайн та офлайн навчання/ Запоріжжя/ 2022/ С.35 – 46
8. В.Ф. Завізіон, І.М. Бондаренко, Д.І. Аверін, М.І. Ходжуж, Н.О. Давлєтова, Н.О. Чередниченко, А.В. Прохач, В.Є. Машталер, К.О. Дмитренко, В.В. Логвіненко, В.С. Кислицина, О.А. Суховерша, Ю.М. Хворостенко, М.Х. Ельхажж, П.Л. Суздаєв, Т.Ф. Миронюк, І.М. Кіхтенко, Ю.В. Грабовський, К.В. Смоліна, І.В. Баранов / Реферат/ Дистанційне навчання: можливості та проблеми в умовах карантину/Медичні перспективи/Том 25/Дніпро/2020/С.4 – 12
9. Дідик Ж./ Як прокачати навички ефективної комунікації: 5 дієвих способів/2021

- 10.Доній Н.Є./ Самотність як територія ризику суспільного життя людини/ Філософія і політологія в контексті сучасної культури/ Випуск 7/Дніпро/2014/ С. 55 – 60.
- 11.Католик Г., Галька Н./ Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навчальний посібник/Львів: ЛьвДУВС/ 2022/С.118 – 123
- 12.Кузнецова І., Рубанець О./ Пізнання та комунікація в освітньому середовищі/ Теоретичний та науково – методичний часопис «Вища освіта України»/ Випуск №3/ Київ/2023/ С.23 – 26
- 13.Матюхін Д.А, Стадник А.Г/ Особливості та процес соціалізації молоді як умова конструювання соціальних практик/ Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики/2021/Випуск 91/ С.33 – 37
- 14.Назименко О.В., Лук'янова Г.В./ Особливості вивчення іншомовної писемної комунікації в змішаному форматі навчання/Закарпатські філологічні студії/Випуск 20/ Том 2/Ужгород/2021/С.45 – 48
- 15.Нікулін Д.Ю./ Інтернет – комунікація як інструмент сучасного спілкування/ (лінгвопрагматичний аспект)/ Київ/ 2023/ С.35 – 36
- 16.Павленко Т.В/ Основні психологічні підходи до визначення поняття “Комунікація”/Збірник наукових праць/ Випуск 9/ Том 9/ Київ/2016/С. 369 – 373
- 17.Понаморенко Т./ Особливості комунікативної медіакомпетентності сучасних психологів – студентів і практиків/ Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова/ Випуск 12/ Серія 12: Психологічні науки/2020/ С.94 – 97
- 18.Рибак О.С., Васильківська О.С/ Суб’єктивне відчуття самотності студентів під час дистанційного навчання/Психологічний часопис/Випуск 8/ Номер 5/Київ/2022/ С.19 – 27
- 19.Туленков М.В., Зоська Я.В., Пустовий О.О./Соціальні відносини як вирішальний чинник життєдіяльності та відтворення сучасного соціуму/ Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики/2021/Випуск 91/С.62 – 66
- 20.Фальштинська, Ю. В./ Методологічні та психологічні проблеми використання інформаційно – комунікаційних технологій у дистанційному навчанні./Вісник

- Житомирського державного університету імені Івана Франка/ Випуск 85/ Том 3/2016/ С.143 – 146
- 21.Фецко І./ Дистанція як невербальний засіб комунікації у контексті взаємодії культур: національний і психолінгвістичний вимір/ Актуальні питання гуманітарних наук./Випуск 35/ Том 5/2021/ С.193 – 194
- 22.Фролова Н.В., Дмитриковська А.С./Психологічні особливості переживання стану самотності у студентському віці./ Науковий вісник Херсонського державного університету/Серія: Психологічні науки/ Випуск 1/2020/ С.102 – 104
- 23.Чебан О./До проблеми співвідношення понять «комунікація» і «спілкування»/ Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка./Серія «Філософія»/Спецвипуск/Львів/2022/ С.211 – 223
- 24.Чудовська І. Соціологія масових комунікацій: навчальний посібник. // - Київ. - 2021. - С. 9-42.
- 25.Шевченко О.М./Соціально – психологічні аспекти самотності/Науковий журнал: Габітус/Секція 4:Спеціальні та галузеві соціології/Одесса/2019/ С.100 – 102
26. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)30142-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)30142-9)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота: 34 сторінки, 3 таблиці, 4 малюнки, 11 додатків, 26 джерел.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню комунікативних особливостей і відчуття самотності за різними формами навчання. У роботі не було виявлено значущих відмінностей не за рівнем комунікативних особливостей, не за рівнем суб'єктивного відчуття самотності між групами студентів які, навчаються на очній формі навчання і студентів на заочній формі навчання.

Дослідження комунікативних особливостей показало виражену компетентну форму поведінки в кожній з груп досліджуваних та виявило наявність у студентів очної форми навчання невизначену форму поведінки в деяких ситуаціях.

Дослідження суб'єктивного стану відчуття самотності показало середній рівень вираженості відчуття самотності та тенденцію до низько рівня вираженості відчуття самотності.

Результати отриманні під час виконання кваліфікаційної роботи можуть бути використанні для визначення впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на відчуття самотності та способи попередження появи відчуття самотності.

Ключові слова: КОМУНІКАЦІЯ, СПІЛКУВАННЯ, ВІРТУАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ, МОВЛЕНЕВА КОМУНІКАЦІЯ, ВІДЧУТТЯ САМОТНОСТІ, ФОРМИ НАВЧАННЯ.

ANNOTATION

Qualification work: 34 pages, 3 tables, 4 pictures, 11 appendices, 26 sources.

The qualification work is devoted to the study of communication features and feelings of loneliness in different forms of education. The study did not reveal any significant differences in terms of either the level of communication features or the level of subjective loneliness between the groups of full-time and part-time students.

The study of communicative features showed a pronounced competent form of behavior in each of the groups of subjects and revealed the presence of an uncertain form of behavior in some situations among full-time students.

The study of the subjective state of loneliness showed an average level of loneliness and a tendency to a low level of loneliness.

The results obtained during the qualification work can be used to determine the influence of internal and external factors on the feeling of loneliness and ways to prevent the emergence of a sense of loneliness.

Keywords: COMMUNICATION, COMMUNICATION, VIRTUAL COMMUNICATION, SPEECH COMMUNICATION, SENSE OF LONELINESS, FORMS OF LEARNING.

ДОДАТКИ